

Даме и господо, драге колеге, пријатељи Архива Војводине.

Срећан сам из више разлога што се данас овде налазим са вама.

Прво – Архив Војводине који постоји још од давне 1926. године је све ово време вршио функцију чувара архивске грађе нашег (српског) и других народа на територији јужне угарске државе, односно територији Српске Војводине, чије присаједињење изведено хладних новембарских дана, пре сто година, данас, између осталих свечаности, посвећеним том чину, овде обележавамо.

Са друге стране, срећан сам што ми је пружена прилика да као председник Управног одбора Архива Војводине, будем у прилици да директно сарађујем са преданим и вредним архивистима ове велелепне институције и уз свесрдну помоћ и одлично руковођење директора Архива др Небојше Кузмановића употпуњујем свеукупни рад Архива.

Архиви би требало да представљају у данашње савремено информатичко доба не само места у којима се чува, похрањује и даје на употребу архивска грађа, него и установе које се, између осталог, баве и њеним публикавањем као и њеном модерном презентацијом, која подразумева организовање тематских изложби. На овакав начин садржајно највреднија документа постају доступна широком кругу истраживача из најразличитијих научних дисциплина, као и другим корисницима, чиме се начело доступности архивске грађе на најбољи начин остварује. Архив Војводине је на данашњи дан отишао и корак даље организујући на један нов, мултимедијални, информатичко – дигитални начин, две тематске изложбе које се тичу стогодишњице Присаједињења Војводине Краљевини Србији. Оне су уједно посвећене последњим данима омрзнуте црно – жуте Монархије и доласку, нове, младе, полетне српске државе на ове просторе. Прва изложба назива *Сто докумената у част стогодишњице Првог светског рата* вишег архивисте Драгане Катић и архивисте Мирослава Јаћимовића прати фонд Петроварадинског комунитета кроз архивску грађу везану за Први светски рат, а друга мултимедијална изложба виших архивиста Дејана Маодуша, Жужане Мезеи, Илдико Мергеш и архивисте Шаролте Картаг назива *Присаједињење војвођанских области Краљевини Србији 1918*. својом тематиком се односи на сам крај Великог рата и мирну реинтеграцију и заједнички суживот на овим војвођанским просторима у једној новој, и за све народе ових области, потпуно непознатој држави – Краљевини Србији, односно, недуго затим, Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Да би ове изложбе осим овако запажене нове мултимедијалне форме имале и свој текстуални след и савременом српском ортографијом исправљени ход, највећу захвалност дугујемо архивском саветнику и дугогодишњем лектору Архива Војводине – Весни Башић.

На овом месту се морамо запитати шта је то Војводина и какву је она имала представу за наш народ. Да ли је она област, историјска чињеница или можда усмена традиција. У српској историографији је било заступљено више мишљења, нека су се позивала на етнички, на историјски, на географски принцип. Према једнима

„Војводина, или Српска Војводина како ју је називао наш народ, је означавала вековну мисао и тежњу српског народа да се одржи у својој народној индивидуалности, етничкој, верској и политичкој, у земљи са страним господарима и именом”.

Неки правни историчари сматрају да у терминолошком погледу Војводина данас представља пре свега географски појам, односно назив једне области, једног краја, односно Покрајине у саставу Србије. Он је настао „као политички појам који је означавао једну јединствену националну и политичку заједницу кроз коју је српски народ настојао да сачува свој етнички, верски и национални идентитет у склопу туђе државе”.

Данашњи историографи укључују историјско па и духовно право које је додељено српском народу за одређене територије на основу Привилегија, па је тако „Српска Војводина у Хабзбуршкој монархији тражена и захтевана на основу историјског права српског народа од краја седамнаестог века...Установе, институције и странке које су предводиле Србе у настојањима да остваре царским привилегијама обећано Војводство мењали су се током историје, али највише заслуга ове идеје припада Српској православној цркви у Монархији, односно Карловачкој митрополији”.

Као што из ових кратких извода можемо приметити Војводина није фикција, није настала 1918. године, него је била плод дугогодишњих хтења и жеља српског народа у Хабзбуршкој монархији, која је, напослетку уз невероватне жртве српског народа, извојевана тих новембарских дана на самом крају Великог рата. Ове две изложбе, које смо уприличили данас, сведоче, свака на свој начин о тим славним, незаборавним данима.

Проф. др Владан Гавриловић